

CORPUL ÎN BALET - ÎNTRE SEDUCȚIE ȘI TRUDĂ

Daniela Lemnaru

Încerc o adevărată senzație de încântare atunci când constat la colegii de breaslă mai tineri preocuparea pentru surprinderea pe plan teoretic a lucrurilor esențiale din domeniul pe care îl *locuiesc*, atât profesional, dar și uman. Volumul tinerei coregrafe Denisa Badea, proaspăt intrată pe tărâmul pedagogiei, *Anatomia ambiguității*. *Procesul estetizării corpului în balet* mi-a oferit o lectură impregnată cu un aer plin de vitalitate, familiar într-o anume măsură, din perspectiva unui parcurs al „corpului profan“ spre „corpul expresiei scenice“, prin intermediul „corpului antrenat“ și cu necesarul și inevitabilul „corp ambiguu“, care se regăsește cu fidelitate în corespondentul său teatral, actoricesc.

(Re)descoperim teme, idei importante, ce țin de lumea dansului, a baletului, dar care se subscriu oricărui proces creator și interpretativ, constatând că cerințele și obiectivele care-l vizează pe dansator coincid în bună măsură cu ale oricărui creator; diferite sunt doar mijloacele de expresie și ceea ce presupun acestea.

Astfel, ne sunt (re)activate procese intime ale devenirii artistului, în cazul de față dansator, o cronologie a apariției dansului și a transformările survenite, un tablou cultural, social și uman al epocilor evocate, creatori importanți și creații cu valoare de simbol și rol iluminator, dihotomia artist-om etc.

Tânăra autoare dispune de resurse intelectuale, de sinteză și analiză, în abordarea unei lumi pe care o investighează cu seriozitate, făcând apel la surse ce fac trecerea de la tradiție la avangardă, începând de la Grecia antică, trecând prin neoclasicism, romantism și poposind în contemporaneitatea noastră contradictorie, așadar incitantă, dinamică și frumoasă. Sunt

expuse o serie de mărturii vizuale ale transformării esteticii corpului în balet, sunt readuse în lumină reprezentații de seamă, unele realmente excepționale și care nu trebuie uitate, altele contestate sau chiar cenzurate; interpretări remarcabile, unele avangardiste pentru timpul lor. Toate întregesc o imagine a evoluției balerinului pe scenă, a preocupării pentru îmbunătățirea tehnicilor de execuție.

Denisa Badea glosează *arabesc*, așa zice, pe marginea punctelor esențiale cuprinse în volumul de față: mânuiește cu delicatețe un inefabil al datelor concrete, dar posedă și o precizie a indefinitului. Această latură poetică a discursului ne relevă, poate involuntar, calitatea de artist practicant al celei care o formulează.

Poezia pe care autoarea a propus-o ca motto, *Dați-mi un trup, voi munților*, de Lucian Blaga, dincolo de suavitatea, delicatețea și poate insolitul alegerii, poate fi considerată ca un soi de recalibrare a sensibilității (noastre) interioare, sufletești și spirituale, în contextul „respirației” lumii contemporane, tot mai acaparate de suflul rece al virtualului, al avansului pe care parcă îl ia față de noi, cei care vrem s-o înțelegem. Marile întrebări, temele substanțiale, pot începe de aici, de la privirea întoarsă, într-un fel, spre un trecut autentic, și-n felul acesta știind spre ce ne îndreptăm. Prin acest punct de pornire, putem recunoaște un reflex al normalității, în sens filozofic, de recuperare și descoperire a sinelui, a valorii sacre, proprii eului profund.

Anatomia ambiguității. Procesul estetizării corpului în balet ne oferă o imagine amplă a temei propuse, prin care autoarea încearcă să ne aducă la cunoștință o hartă foarte detaliată a îmbinării câtorva caracteristici ale celor mai importante dimensiuni care-l „compun” pe cel care este dansatorul de balet. Lucru deloc comod, așa spune, ținând cont de factorii multipli care compun aceste dimensiuni complexe ce suportă, la rândul lor, transformări, mutații, reinterpretări, în funcție de diferiți stimuli.

Capitolele tratează puncte esențiale ale acestei arte a dansului și a baletului, pornind de la analiza încadrării acesteia „între mișcare și cercetare”, continuând cu o incursiune în ceea ce autoarea a numit „corpul profan”, apoi „corpul an-

trenat“, ajungând la „corpul expresiei scenice“, dar nelipsind o autentică intervenție asupra „corpului ambiguu“. Acestea sunt întregite de *Mărturii ale modificării esteticii corpului în balet: de la secolul al XIX-lea până în prezent*.

Fiecare capitol propune idei extrem de interesante, autoarea disecând cu atenție, meticulozitate, râvnă, acele mecanisme intime care declanșează complementarități, determinări între noțiunile analizate, făcând referiri și trimiteri care întregesc înțelegerea și încadrarea exactă a rolului acestora în fenomenul artistic.

A te pune în postura lectorului, dar mai ales în a celui care încearcă să deslușească și să înțeleagă dincolo de vizibil și aparent dimensiunea complexă a baletului și a instrumentului său de execuție, corpul, poate fi riscant și anevoios. Autoarea lucrării dovedește, prin analizele pe care ni le supune atenției, o înțelegere justă a amestecului de previzibil și impredictibil prezent în creația balerinului, lupta sa împotriva clișeelelor, a poetizărilor, lirismelor și înfloriturilor. Noțiunile de *provizorat, perisabilitate, lipsa unui adevăr absolut, subiectivitate, echivoc, dihotomia masculin-feminin, inefabil, mitul androgenului, sistemul educațional în arta baletului, frumusețea ambiguității* sunt atent analizate și puse în pagină, amintind de valabilitatea lor indiscutabilă în orice tip de creație.

Autoarea reușește să ne capteze atenția poate tocmai prin multitudinea de sensuri pe care le găsește în cercetarea sa asupra lumii atât de complexe a baletului și a corpului balerinului. O lume atât de specială (lucru confirmat și de exemplele expuse în lucrare) necesită cu siguranță un ochi al celui care dorește s-o descopere, cel puțin atent și inteligent, cu o aceeași putere de incizie a cuvântului (ca și a gestului), cu aceeași seducție a întrebuintării metaforei, cu aceeași capacitate de a surprinde zborul nevăzut al respirației nemărturisite, cu aceeași abilitate de a surprinde imponderabilul. Toate acestea credem că autoarea cărții le-a intuit și, mai mult, le-a împărtășit cititorilor. Astfel, înțelegem mai adânc și mai cromatic poezia baletului, traiectoria balerinului. Autoarea ne prezintă marile școli de dans, nume reprezentative ale acestora, diferențe și asemănări între metode, viziuni ce sunt analizate, scanate, re-interpretate cu atenție, admirație și căl-

dură. Pentru cei interesați, această lucrare poate constitui un punct de reper în înțelegerea evoluției baletului.

Având o temă atât de generoasă, confirmată și prin creațiile existente în lumea dansului - care s-a dovedit a fi mereu surprinzătoare, cu o abordare care ne-a propus să vedem altfel viața și moartea, tragicul și comicul, dragostea și durerea, omul, nu putem spune decât că acest fapt este cel mai mare câștig al autoarei cărții, care a fost părtașă într-un mod mai intim poate decât ceilalți, la marea mirare care a fost evoluția sa.

Am putea afirma că, dacă acest studiu nu ar fi avut parte de o putere de analiză, sinteză și esențializare cu totul remarcabile, probabil nu ar fi fost o lectură la fel de incitantă, stârnind curiozitatea de la început și – lucru pozitiv – reușind să o mențină până la final, tocmai prin prezentarea într-un mod succint, fluent, logic, a argumentelor și motivațiilor.

Autoarea a reușit să demonstreze ce și-a propus, anume că „evoluția balerinului pe scenă nu este doar rezultatul unui proces de antrenament care are ca finalitate expresia artistică, ci poate fi definit un întreg traseu al estetizării corpului în balet, traseu care pornește de la un „corp profan“, docil și neantrenat, dar cu precondiții favorizante acestei forme de artă, corp care renunță la suveranitatea propriei mișcări brute și naturale, pentru a trece prin etapa nivelantă a antrenamentului, în vederea expresiei scenice la care tinde.

Asumându-și prin exercițiu vocabularul de mișcare al dansului clasic, „corpul profan“, devenit „corp antrenat“, înglobează, datorită exercițiului și matricei tehnice a stilului, atribute care conduc la un tip de uniformizare corporală asociată atât masculinului, cât și femininului. Elemente ale expresiei asociate ambelor genuri ajută corpul să-și depășească propria materialitate prin instituirea unui „corp ambiguu“, definit ca o prezență poetică, fantomatică, cu valențe androgine“ (p.195).

Denisa Badea, *Anatomia ambiguității. Procesul estetizării corpului în balet*, București, Editura Eikon, 2017, 212 p.